

Управління витратами

Викладач: кандидат економічних наук, доцент Радзівіло Ірина Василівна

Кафедра: інформаційної економіки, підприємництва та фінансів

E-mail: radzivilo.zper@gmail.com

Телефон: (+38) 066 –366 –12 –58; 096-515-28-58

Інші засоби зв'язку: Viber, Skype, Facebook, Messenger, WhatsApp, Telegram – за вибором викладача

Освітня програма, рівень вищої освіти		Економіка підприємства Бакалавр				
Статус дисципліни		Вибіркова				
Кредити ECTS	6	Навч. рік	2023 – 2024, перший семестр	Рік навчання – 3 рік	Тижні	2 тижні
Кількість годин	180	Кількість змістових модулів		2	Лекційні заняття – 8 Практичні заняття – 8 Самостійна робота – 164	
Вид контролю	Екзамен					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12736			
Консультації:			Щоп'ятниці 15:45 – 17:00: онлайн (Zoom - ідентифікатор конференції 9490805232, ключ-539160)			

ОПИС КУРСУ

В складних економічних умовах в Україні для підприємств стає актуальним питання ефективного управління витратами, як важливої складової стратегічного розвитку підприємства, з урахуванням можливостей стимулювати економію ресурсів, прогнозування та контролю витрат за системою «Витрати-випуск-прибуток». Наразі в нашій державі постає питання забезпечення стабільного розвитку підприємств. Насамперед це пов'язано з військовою агресією проти України. Бізнесу доводиться протистояти внутрішнім і зовнішнім негативним процесам, які відбуваються як в державі так і поза її межами.

Саме вибір оптимальних аспектів та методів управління витратами створює основу для економічної стабільності та конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку. Ринкові умови все більше підвищують вимоги щодо ефективного ведення господарської діяльності та максимізації прибутків. Варто відзначити, що в умовах автоматизації діяльності підприємств в світі особливого значення набуває процедура оптимізації витрат на основі моделювання бізнес-процесів. Вірогідна оцінка та контроль витрат є суттєва для формування правильних рішень та прийняття оптимальних дій. Тому це завдання вимагає висококваліфікованих працівників підприємств для досконалого володіння прийомами та методами щодо застосування певних елементів структури управління витрат для вирішення актуальних ситуацій. Сучасні українські підприємства досі потребують таких співробітників, які самостійні, спроможні адаптуватися до змін, вирішувати нові нестандартні творчі задачі.

Для того щоб самостійно ставити і ефективно розв'язувати різні складні проблеми, фахівець повинен володіти багатьма методами управління витратами, враховувати внутрішні фактори і на зовнішні риси економічного середовища, прагнути оптимізувати витрати на основі моделювання бізнес-процесів та орієнтуватися на стратегічні цілі компанії.

Метою курсу є формування у студентів аналітичного, творчого мислення шляхом засвоєння методичних основ та набуття практичних навиків процесу управління витратами виробництва й обігу як за місяцями утворення витрат, так і за різними видами продукції й формування на цій основі інформаційного пакету, необхідного менеджерам для прийняття рішень з планування, організації, мотивації й контролю.

Дисципліна розрахована на один семестр (перший семестр третього курсу (заочна форма) бакалаврата та складається з восьми тем, які розділені на два модулі. Перший модуль об'єднує тематику теоретичних та методичних основ управління витратами. Другий модуль об'єднує тематику, що розкриває практичні особливості управління витратами для досягнення стратегічних цілей підприємницької діяльності, подальшого розвитку і оцінку підвищення ефективності.

Опанування тематики курсу є фундаментальними знаннями, спрямованими на формування у здобувачів таких знань та компетенцій, як здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності; здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності; здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків; здатність аналізувати економічну діяльність та результати господарської діяльності підприємства та його підрозділів за окремими напрямками.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможе:

ПР1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПР 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПР 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПР 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПР 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

ПР 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПР 21. Вміти проводити аналіз функціонування та розвитку підприємства, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. *Управління витратами: навч. посібн.* / Н.С. Артамонова. – К. : «Центр навчальної літератури», 2018 – 120 с
2. Тарасенко С. І. *Управління витратами: навч. посібник* / С. І. Тарасенко. — Кам'янське : ДДТУ, 2018. — 305 с.
3. Матеріали лекцій дисципліни «Управління витратами» (платформа Moodle в Системі електронного забезпечення навчання ЗНУ).
4. Практичні завдання до лекційного матеріалу дисципліни «Управління витратами» (платформа Moodle в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ).

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи (max 60 балів):

Поточний контроль передбачає такі **теоретичні** завдання:

- Усне опитування і обговорення проблемних питань за тематикою курсу.
- Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом.

Поточний контроль передбачає такі **практичні** завдання:

- Виконання практичних та ситуаційних завдань, що діагностують рівень сформованості вмінь і навичок (аналітичне завдання).
- Виконання індивідуального завдання, що діагностують рівень сформованості вмінь і навичок (аналітичне завдання).

Бали за кожен змістовий модуль усього, теоретичне і практичне завдання, становлять 6 балів за 1 модуль, 14 балів за 2 модуль та виконання індивідуального завдання -40 балів, що у сумі складає 60 балів.

Додаткові види роботи (бальна система стимулювання активності студентів) - це система додаткових балів, яку введено з метою заохочування студентів до планомірної, систематичної роботи з опанування теоретичним матеріалом і поглибленого оволодіння ними практичними навичками, які передбачено цим курсом. Ці додаткові бали можуть стати вирішальними для отримання більш високої оцінки за весь курс! Тому, **НАПОЛЕГЛИВО РЕКОМЕНДУЄМО** студентам скористатися цією нагодою **СУТТЄВО** підвищити свій загальний бал, отриманий після виконання всіх обов'язкових видів контрольних заходів!

Позааудиторна навчальна активність як один з видів врахування програмних результатів вивчення цієї дисципліни студентом у формі самоосвіти (неформальна або інформальна) та підтвердження їх відповідним документом (диплом, сертифікат, свідоцтво тощо). Якщо програмні результати, отримані під час вивчення конкретного змістового модуля, зі знаннями й уміннями, одержаними під час позанавчальної самоосвіти (онлайн-курси, розміщені на відкритих навчальних платформах, воркшопи, вебінари, майстер-класи, тренінги тощо) відповідають вимогам робочої програми навчальної дисципліни, то студент звільняється від виконання поточних контролів з цього змістового модуля, а результати зараховуються йому «автоматом» з максимальною бальною оцінкою відповідно до критеріїв оцінювання. У випадку, коли програмні результати частково відповідають вимогам (неповні, схожі, але зі спорідненої галузі знань тощо), викладач має право або звільнити студента від складання окремих поточних контролів у межах цього змістового модуля, або при їх складанні оцінити за максимальним балом.

Підсумкові контрольні заходи (max 40 балів):

На підсумковий семестровий контроль передбачено контрольний захід у формі екзамену на платформі Moodle в Системі електронного забезпечення навчання ЗНУ, загальна кількість за підсумковий семестровий контроль складає 40 балів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 10 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІМ.Ю.М. ПОТЕБНІ
Силабус навчальної дисципліни «Управління витратами»

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			60%
Змістовий модуль 1	Усне опитування (дискусія) та тестові завдання	тиждень 1	3,5%
	Вирішення практичного завдання (задача, обґрунтування тенденцій, динаміки, залежностей, підготовка доповіді та презентації ін.)		3,5%
Змістовий модуль 2	Усне опитування (дискусія) та тестові завдання	тиждень 2	3,5%
	Вирішення практичного завдання (задача, оцінка тенденцій, динаміки, аналіз релевантної інформації і обґрунтування ухваленого управлінського рішення розрахунками)		9,5%
Індивідуальне завдання студентів (5 завдань по 8 балів)			40%
Підсумковий контроль (max 40%) тестові завдання (на Moodle)			40%
Разом			100%

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема змістового модулю	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1 Теоретико-методичні основи управління витратами			
Тиждень 1 Семінар 1	Основи управління витратами	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Ситуаційне завдання – кейс (аналітична відповідь, опис ситуації, обґрунтування власної думки)	1
	Концептуальні засади управління витратами	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Ситуаційне завдання – кейс (аналітична відповідь, опис ситуації, обґрунтування власної думки)	1
	Формування витрат за місцями та центрами відповідальності	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Вирішення практичного завдання (задача, обґрунтування тенденцій, динаміки)	1
Змістовий модуль 2 Практичні особливості управління витратами та оцінка їх ефективності			
Тиждень 1 Семінар 2	Методичні основи формування витрат підприємства, розрахунок собівартості продукції	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Вирішення практичного завдання (задача, обґрунтування тенденцій, динаміки)	2
Тиждень 2 Семінар 3	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів, розрахунок точки беззбитковості	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Вирішення практичного завдання (задача, оцінка тенденцій, динаміки, аналіз релевантної інформації і обґрунтування ухваленого управлінського рішення)	2

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІМ.Ю.М. ПОТЕБНІ**
Силабус навчальної дисципліни «Управління витратами»

		розрахунками)	
	Стратегічне управління витратами	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Ситуаційне завдання – кейс (аналітична відповідь, опис ситуації, обґрунтування власної думки)	1
Тиждень 2 Семинар 4	Оптимізація витрат підприємства	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Вирішення практичного завдання (задача, оцінка тенденцій, динаміки, аналіз релевантної інформації і обґрунтування ухваленого управлінського рішення розрахунками)	2
	Оцінка ефективності управління витратами	Тестування у СЕЗН Moodle	1
		Вирішення практичного завдання (задача, оцінка тенденцій, динаміки, аналіз релевантної інформації і обґрунтування ухваленого управлінського рішення розрахунками)	2
Індивідуальне завдання студентів (5 завдань по 8 балів)			40
Підсумковий контроль (max 40%)			40
Тестування на платформі Moodle			
Разом			100

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. Управління витратами: навч. посібн. / Н.С. Артамонова. – К. : «Центр навчальної літератури», 2018 – 120 с.
2. Атамас П. Й. Управлінський облік / П. Й. Атамас. – 2-ге вид. Навчальний посібник – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.
3. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник – К.: Центр навчальної літератури, 20-19-400с.
4. Плоха О. Б. Управління витратами: конспект лекцій / О. Б. Плоха. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 152 с.
5. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, - Х. : 2017. – 166 с.
6. Тарасенко С. І. Управління витратами: навч. посібник / С. І. Тарасенко. — Кам'янське : ДДТУ, 2018. — 305 с.
7. І.В. Макалюк, П.В. Круш Управління транзакційними витратами промислових підприємств. Методологія і практика: монографія / І.В. Макалюк. – К : Кондор, 2019. – 300 с.
8. Давидович І. Є. Управління витратами: навч. посібн. / І. Є. Давидович. – К. : «Центр учбової літератури», 2008 – 320 с.
9. Іванюта П. В., Лугівська О. П. Управління ресурсами і витратами: навч. посібн. / П. В. Іванюта. – К. : «Центр учбової літератури», 2-ге видання, 2011 – 317

Додаткова література:

1. Бутинець Ф.Ф. Управлінський облік. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.

2. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Монографія. -Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. - 450 с.
3. Пушкар М.С. Управлінський облік. - Тернопіль: Поліграфіст ЛТД, 1995.-164с.

Інформаційні ресурси

1. СЕЗН ЗНУ Moodle. веб-сайт. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12736> (дата звернення: 25.08.2023).
2. Податковий кодекс України від 2011 р. від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.08.2023).

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер викладання дисципліни передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які з поважних причин були відсутні на практичних заняттях згідно встановленому графіку (за розкладом), обов'язково виконують ці практичні завдання, які розміщені на платформі Moodle СЕЗН ЗНУ.

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових записок з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки, можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. Кодекс академічної доброчесності ЗНУ).

Усі письмові роботи, що виконуються студентами під час вивчення дисципліни, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно.

Електронна пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем.

---

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yeds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. (061) 228-75-50

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocnu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>